

Børn og unges medievaner i forhold til
danske og udenlandske spillefilm
Det Danske Filminstitut

Rapport

Oktober 2009

Manto A/S
Knabrostræde 30, 1. sal
1210 København K
Denmark

Phone: +45 5058 2015

CVR: 2867 2322
www.manto-as.dk

Indhold

1	Indledning	1
2	Konklusion.....	3
3	Markedsanalyse af spillefilm for børn og unge	6
3.1	Top 20	7
4	Børn og unges filmvaner og -præferencer	9
4.1	Filmvaner	9
4.2	Filmpræferencer	10
4.2.1	<i>Films nationalitet</i>	<i>11</i>
4.2.2	<i>Filmgenrer</i>	<i>12</i>
4.2.3	<i>Yndlingsfilm.....</i>	<i>13</i>
4.2.4	<i>Skuespillere på ens egen alder.....</i>	<i>13</i>
4.2.5	<i>Filmoplevelsen i biografen kontra derhjemme</i>	<i>14</i>
4.3	Film i forhold til andre medier	14
4.3.1	<i>Filmentusiaster og storforbrugere.....</i>	<i>15</i>
5	Undersøgelse af film i skolen.....	17
5.1	Elevernes perspektiv	18
5.2	Lærernes perspektiv.....	19

1 Indledning

For at få større indsigt i børn og unges filmvaner og -præferencer har partierne bag den politiske Filmaftale 2007-2010 bedt Det Danske Filminstitut om at gennemføre en analyse af børn og unges medievaner i forhold til danske og udenlandske spillefilm (herefter også blot kaldet film).

Konsulentfirmaet Manto har gennemført analysen på baggrund af en triangulering af metoder, hvor børn og unges medievaner belyses både kvantitativt og kvalitativt, ligesom der er lagt vægt på at spørge både børnene selv samt lærere og eksperter på feltet.

Udover en markedsanalyse har analysestrategien for undersøgelsen været at finde fællestræk og interessante forskelle blandt målgruppen i relation til filmvaner og præferencer, film i forhold til andre medier samt anvendelsen af film i skolen. Data er blevet analyseret for betydningen af en række faktorer, hvor langt den vigtigste er børn og unges alder og i visse tilfælde også deres køn. Undersøgelsen bygger hovedsageligt på følgende kilder:

- Eksisterende biografdata for perioden 1999-2008, hvor samtlige filmtitler vist i de danske biografteater er opgjort på år, nationalitet og kategori og analyseret i forhold til antal film og antal solgte billetter.
- En repræsentativ spørgeskemaundersøgelse blandt 845 børn og unge i alderen 5-18 år omkring filmvaner og -præferencer.
- Kvalitative enkelt- og gruppeinterviews med 16 elever i forskellige aldersgrupper og fire lærere omkring anvendelsen af film i skolerne på to udvalgte folkeskoler.

Derudover er undersøgelsen underbygget via:

- Dybdgående interviews gennemført hjemme hos seks drenge og piger i alderen 10-16 år fra forskellige dele af landet omkring deres filmforbrug og holdninger til film.
- En ekspertworkshop med deltagelse af syv udvalgte eksperter med henblik på at kvalificere undersøgelsens resultater: Redaktør for DR Medier, Børn og Unge Ulla Hæstrup, filminstruktør Christina Rosendahl, filmchef hos CinemaxX Rikart Købke, projektleder i Copenhagen Bombay Klaus Støvring, post.doc. og medlem af Medierådet for børn og unge Anne Mette Thorhauge samt filmkonsulent for spillefilm for børn Thomas Krag og undervisningskonsulent Martin Brandt-Pedersen, begge fra Det Danske Filminstitut.

Rapportens definitioner:

- Der findes ikke en vedtagen definition af børne- og ungdomsfilm. Nogle definitioner inkluderer animationsfilm, da de oftest har børn og unge som målgruppe, andre ikke. Nogle definitioner ekskluderer film, der er egnet for hele familien, andre ikke. I denne rapport har vi valgt en bred definition, der både inkluderer film, som i deres valg af tematik, genre og skuespillere, er udviklet specifikt til børn og unge, og film, der er målrettet hele familien, og dermed egner sig til en fælles oplevelse for børn, unge og deres forældre. Definitionen inkluderer også animationsfilm. Når der i det følgende anvendes betegnelsen 'børne- og ungdomsfilm', dækker den således over børnefilm, ungdomsfilm og familiefilm.

- Børne- og ungdomsgruppen er i denne rapport inddelt i aldersgrupperne 5-9 år, 10-13 år og 14-18 år. Den valgte aldersinddeling er baseret på et ønske om at dele populationen ind i tre lige store intervaller.

Rapporten består udover en konklusion af tre hoveddele:

- En markedsanalyse af spillefilm i de danske biografer med henblik på at undersøge udbud og markedsposition for danske spillefilm for børn og unge.
- En undersøgelse af børns og unges filmvaner og -præferencer samt en undersøgelse af, hvordan film placerer sig i forhold til andre medier.
- En analyse af anvendelsen af filmmediet i grundskolen, herunder hvilke potentialer og udfordringer, der er forbundet med brug af film i skolerne.

Undersøgelsens resultater er dokumenteret yderligere i følgende bilag:

- Bilag 1: Markedsanalyse af spillefilm for børn og unge
- Bilag 2: Spørgeskemaundersøgelse.

2 Konklusion

I et europæisk perspektiv er det i Danmark i høj grad lykkedes at skabe en aktiv og levende filmkultur for børn, unge og deres familier:

- Danmark har den **højeste produktionsandel** af børne- og ungdomsfilm i Europa, når man ser på produktionen af børne- og ungdomsfilm i forhold til den samlede indenlandske filmproduktion.
- Det danske marked for danske og udenlandske børne- og ungdomsfilm er præget af **stor diversitet** med en stor spredning af billetsalget på mange titler.
- De danske børne- og ungdomsfilm har et **langt liv** på markedet sammenlignet med resten af Europa.

I det følgende præsenteres analysens konklusioner struktureret efter temaerne; det danske marked for børne- og ungdomsfilm, børn og unges filmvaner og -præferencer, film i forhold til andre medier samt film i skolen.

Det danske marked for børne- og ungdomsfilm

Markedsanalysen af samtlige spillefilm i de danske biografteater i perioden 1999-2008 viser, at det samlede marked for film for børn og unge har udviklet sig positivt i perioden, idet:

- Det samlede udbud af danske og udenlandske børne- og ungdomsfilm har været nogenlunde konstant (ca. 20%), mens **markedsandelen har været stigende** (fra 31% til 38%, målt på grundlag af antal solgte billetter i forhold til det samlede billetsalg).
- Danske børne- og ungdomsfilm har en **stærk placering i forhold til det samlede udbud af børne- og ungdomsfilm**. Hver femte børne- og ungdomsfilm, der vises i biografteateret er dansk (20% i gennemsnit) og markedsandelen er steget igennem perioden (fra 24% til 46%, billetsalget til danske børne- og ungdomsfilm i forhold til det samlede billetsalg til børne- og ungdomsfilm).
- **Danske børne- og ungdomsfilm har en betydelig position i forhold til dansk film som helhed**, idet de danske børne- og ungdomsfilm tegner sig for 25-30% af det danske udbud af spillefilm. Filmlovens målsætning om at 25% af produktionsstøttemidlerne skal anvendes til film for børn og unge, for at sikre en vis volumen i danske børne- og ungdomsfilm, er dermed opfyldt.

Børn og unges filmvaner og -præferencer

Undersøgelsen af børn og unges filmvaner og -præferencer viser en række interessante tendenser:

- Hovedparten af **børn og unge ser ofte spillefilm** og så godt som alle børn og unge uanset alder synes, at **det er en god oplevelse at se film - især i biografteateret**.

- **De ældre går langt hyppigere i biografen end de yngre**, hvilket kan forklares med, at de yngre er afhængige af at følges med nogen, når de skal i biografen¹. De yngre synes dog stadigvæk, at det er en bedre oplevelse at se film i biografen end derhjemme.
- **Biografmediet er et vigtigt vindue**, der inspirerer til at se film på andre platforme såsom tv og DVD, ligesom den samme film sagtens kan ses mange gange på forskellige platforme.
- **Børn og unge ser oftest film på tv efterfulgt af film på DVD**. Det er især de ældre børn og de unge, der tit ser film i fjernsynet, mens de yngste er dem der oftest ser film på DVD, hvilket kan forklares både med afhængigheden af forældrene og biografens lange format, som er mindre egnet til de mindste børn.
- Det er generelt ikke særlig udbredt at se film via download. Download af film bliver dog benyttet af en femtedel af de unge, og der kan spores en **tendens i retning af, at download fra Internettet vinder frem** i den aldersgruppe.
- **De yngste børn foretrækker danske film**, mens **præferencen for amerikanske film er større hos de ældre børn og unge**. Danske film klarer sig i øvrigt godt i forhold til amerikanske film, ikke mindst set i relation til det mere begrænsede udbud af danske film. Omkring halvdelen af børn og unge på tværs af alder har dog ikke nogen holdning til films nationalitet og meget tyder på, at handlingen er vigtigere end oprindelseslandet, når børn og unge vælger film.
- **De yngste børn foretrækker bestemte genrer** (især tegnefilm), mens **de ældre børn og unge har en bredere filmsmag** og orienterer sig mod flere forskellige genrer. Sjove film er den genre, der rammer bredest på tværs af aldersgrupper. I forhold til køn, kan vi konkludere, at drengene generelt foretrækker action- og tegnefilm, mens pigerne foretrækker kærlighedsfilm og dramaer.

Film i forhold til andre medier

Film er utrolig populært blandt børn og unge:

- **Film er det foretrukne medie blandt børn og unge** sammenlignet med at høre musik, se tv, spille computerspil, surfe og chatte på nettet samt læse i bøger og blade. Det er bemærkelsesværdigt, at films popularitet er lige stor blandt alle aldersgrupper og blandt drenge og piger, hvilket ikke gælder for de øvrige medier.
- De børn og unge, der i særlig høj grad kan lide at se film - **filmentusiasterne** - sætter også i højere grad pris på at læse, høre musik, se tv, spille computerspil samt bruge Internettet. Filmforbrug udelukker altså ikke andre medier snarere tværtimod.

¹ Den valgte aldersinddeling er et udtryk for et ønske om at dele populationen ind i tre lige store intervaller. Særligt i forhold til de såkaldte 'tweens' og 'early teens' kan der argumenteres for forskellige aldersinddelinger ud fra forskellige perspektiver og undersøgelser på feltet.

- De børn og unge der i høj grad bruger flere forskellige medier, så som hører musik, ser tv, spiller computerspil eller bruger Internettet - **storforbrugere af medier - har også et mere intensivt filmforbrug.**
- Der er tilsyneladende **en spill-over effekt mellem medierne**, som viser sig ved at børn og unge, der ser mange film, eller som har et højt medieforbrug generelt, er aktive medieforbrugere, uanset om mediet er billede, skrift, lyd eller interaktivt.

Film i skolen

Vores undersøgelse af anvendelsen af film i skolen viser, at både elever og lærere opfatter film som et vigtigt undervisningsredskab:

- Eleverne i grundskolen ser ikke film i skolen særlig ofte, men vil gerne have, at **film bruges mere** i undervisningsøjemed. Eleverne synes, det er **sjovt** at se film i skolen og giver samtidig udtryk for, at de **lærer meget** af det.
- Lærerne fremhæver, at film er et **stærkt redskab til at skabe fælles referencer**. Brugen af film er også **med til at udvikle eleverne** både i og udenfor skolen, ligesom film opfattes som en vigtig del af almindannelsen. Samtidig er inddragelsen af film og medier i undervisningen vigtig, fordi levende billeder fylder meget i kultur- og samfundslivet og **kræver særlige kompetencer** at forstå og afkode.
- Der eksisterer imidlertid en række udfordringer, som skal overvindes, før films potentiale i undervisningssammenhæng kan indfris. Ifølge lærerne **fylder film for lidt i folkeskolens fagbeskrivelser og læseplaner**, ligesom der er et stort **behov for kompetenceudvikling af lærerne**, idet brugen af film i skolen i dag synes båret af ildsjæle på de enkelte skoler.

3 Markedsanalyse af spillefilm for børn og unge

I et europæisk perspektiv har Danmark en særlig position, både når det gælder produktion af film for børn og unge, og når det gælder billetsalget til filmene. Sammenligner man Danmark med det øvrige Europa, er det herhjemme i høj grad lykkedes at skabe en aktiv og levende filmkultur på børne- og ungdomsområdet². I Europa producerer Danmark den højeste andel af spillefilm for børn og unge set i forhold til den samlede indenlandske filmproduktion³. Det danske marked for børne- og ungdomsfilm er desuden præget af stor diversitet med en stor spredning af billetsalget på mange titler, og at filmene har et langt liv på markedet sammenlignet med resten af Europa⁴.

I det følgende sammenfattes tendenserne for det danske hjemmemarked for børne- og ungdomsfilm. Analysen er baseret på data vedrørende samtlige film og billetsalget i de danske biografier i perioden 1999-2008. Der fokuseres på følgende hovedområder:

- Udbuddet af børne- og ungdomsfilm på det samlede danske biografmarked og udviklingen af markedsandelen for børne- og ungdomsfilmene i perioden.
- Danske børne- og ungdomsfilms placering i det samlede marked for børne- og ungdomsfilm.
- Udbuddet og salget af danske børne- og ungdomsfilm i forhold til den samlede danske filmproduktion.

Tabellen nedenfor viser de væsentligste karakteristika for det danske biografmarked for børne- og ungdomsfilm.

Tabel 3:1: Centrale nøgletal

	Antal film				Antal solgte billetter			
	1999-2002	2003-2006	2007-2008	Total	1999-2002	2003-2006	2007-2008	Total
Film for børn og unge ift. alle film (%)	18%	20%	22%	20%	31%	33%	38%	33%
Danske film for børn og unge ift. alle film for børn og unge (%)	18%	19%	26%	20%	24%	33%	46%	32%
Danske film for børn og ift. alle danske film (%)	26%	25%	36%	28%	32%	40%	60%	41%

Det samlede marked for danske og udenlandske børne- og ungdomsfilm har været stigende i perioden. Markedsandelen for børne- og ungdomsfilmene viser gennem hele perioden højere stigningstakt end udbudsandelen, der ligger nogenlunde konstant på omkring 20%. I 2007-2008 udgør børne- og ungdomsfilmene 22% af filmudbuddet, men de har en markedsandel på 38% af de solgte billetter. Danske børne- og ungdomsfilm har en stærk placering i markedet for børne- og ungdomsfilm. Udbuddet af de danske film stiger gennem perioden, men markedsandelen stiger endnu mere. I 2007-2008 har dansk film en udbudsandel på 26% af

² European Audiovisual Observatory: "The theatrical circulation of European live action children's films in Europe 2000 to 2008", June 2009. Rapporten fokuserer på såkaldte "live action childrens films" i forhold til "total feature film production". Tallene kan ikke umiddelbart sammenlignes med de øvrige data om børne- og ungdomsfilm, der præsenteres i nærværende sammenfatning. Den europæiske undersøgelse omfatter alene spillefilm for børn op til 12 år (og ikke animationsfilm, ungdomsfilm og familiefilm).

³ Den danske andel var 20%, den skandinaviske 13% og den vesteuropæiske andel 6%.

⁴ Top 10% af alle film i Skandinavien genererer 26% af billetsalget. Det europæiske gennemsnit er at top 10% genererer 60%. Releaseperioden for skandinaviske film for børn og unge er i gennemsnit 3,6 år, mens gennemsnittet for Europa er 3,1 år.

markedet, men med en markedsandel på 46% opnår de danske film næsten halvdelen af alle solgte billetter til de børne- og ungdomsfilm, der vises i de danske biografer.

I forhold til de øvrige danske film, der premiereføres i Danmark har de danske børne- og ungdomsfilm en gennemsnitlig udbudsandel på 28%. Filmlovens målsætning om en produktionsandel på 25%, for at sikre en vis volumen i danske børne- og ungdomsfilm, er dermed opfyldt. Danske børne- og ungdomsfilm sælger gennem hele perioden flere billetter i forhold til dansk film generelt. Tendensen er stigende gennem perioden, og i 2007-2008 havde de danske film for børn og unge en markedsandel på 60% af markedet for dansk film.

3.1 Top 20

Nedenstående oversigter viser de 20 bedst sælgende børne- og ungdomsfilm i perioden 1999-2008. Tabel 3.2 viser top 20 for såvel danske som udenlandske børne- og ungdomsfilm, mens tabel 3.3 viser top 20 for de danske børne- og ungdomsfilm.

Tabel 3:2: Top 20 alle B&U film

Nr	Top 20 alle B&U film 1999-2008	Nationalitet	Antal solgte billetter
1	HARRY POTTER OG DE VISES STEN (2001)	USA	858.234
2	HARRY POTTER OG HEMMELIGHEDERNES KAMMER (2002)	USA	765.329
3	HARRY POTTER OG FLAMMERNES POKAL (2005)	USA	682.439
4	HARRY POTTER OG FØNIXORDENEN (2007)	USA	645.569
5	TARZAN (1999)	USA	634.331
6	HARRY POTTER OG FANGEN FRA AZKABAN (2004)	USA	629.844
7	ICE AGE 2: PÅ TYND IS (2006)	USA	605.813
8	ANJA & VIKTOR (2001)	DAN	572.052
9	SHREK DEN TREDJE (2007)	USA	544.778
10	MIN SØSTERS BØRN I SNEEN (2002)	DAN	525.382
11	FAR TIL FIRE GIR ALDRIG OP (2005)	DAN	506.770
12	BJØRNE BRØDRE (2004)	USA	487.442
13	SHREK 2 (2004)	USA	468.884
14	NARNIA - LØVEN, HEKSEN OG GARDEROBESKABET (2005)	USA	468.715
15	MIN SØSTERS BØRN I ÆGYPTEN (2004)	DAN	466.468
16	FIND NEMO (2003)	USA	451.840
17	TOY STORY 2 (2000)	USA	451.186
18	RATATOUILLE (2007)	USA	432.539
19	SPIDER-MAN (2002)	USA	424.602
20	MIN SØSTERS BØRN (2001)	DAN	412.861

Fem ud af de bedst sælgende børne- og ungdomsfilm i perioden er danske. Alle film indgår i en serie af film. *Harry Potter* filmene markerer sig som den bedst sælgende børne- og ungdomsserie.

Tabel 3:3: Top 20 danske B&U film

Top 20 danske B&U film 1999-2008	Antal solgte billetter
ANJA & VIKTOR (2001)	572.052
MIN SØSTERS BØRN I SNEEN (2002)	525.382
FAR TIL FIRE GIR ALDRIG OP (2005)	506.770
MIN SØSTERS BØRN I ÆGYPTEN (2004)	466.468
MIN SØSTERS BØRN (2001)	412.861
DRØMMEN (2006)	407.621
REJSEN TIL SATURN (2008)	391.371
TERKEL I KNIBE (2004)	375.997
FAR TIL FIRE - PÅ HJEMMEBANE (2008)	374.974
HJÆLP JEG ER EN FISK (2000)	355.219
ANJA EFTER VIKTOR (2003)	345.563
ANJA OG VIKTOR - BRÆNDENDE KÆRLIGHED (2007)	339.600
FAR TIL FIRE - I STOR STIL (2006)	331.616
TØ VERDENER (2008)	311.507
MØGUNGER (2003)	305.299
ANJA & VIKTOR I MEDGANG OG MODGANG (2008)	263.185
FLYVENDE FARMOR (2001)	260.915
GULDHORNENE (2008)	254.162
OSKAR & JOSEFINE (2005)	250.283
KLATRETØSEN (2002)	237.266

På top 20 listen over de bedst sælgende danske børne- og ungdomsfilm i perioden 1999-2008 optræder ti film, der er en del af en serie, mens ti film er enkeltstående film. Top 5 domineres af seriefilmene.

4 Børn og unges filmvaner og -præferencer

I det følgende opsummeres børn og unges vaner og præferencer omkring spillefilm og film i forhold til andre medier. Analysen er primært baseret på den gennemførte spørgeskemaundersøgelse suppleret med de kvalitative interviews med målgruppen samt ekspertworkshoppen.

4.1 Filmvaner

De fleste børn og unge ser ofte spillefilm. Der er imidlertid forskel på hyppigheden afhængigt af hvilken platform, der er tale om. Hyppigheden er generelt størst for spillefilm vist på tv efterfulgt af film købt eller lejet på DVD. Frekvensen er noget lavere for biografbesøg⁵, mens det ikke er særlig udbredt blandt børn og unge at downloade film fra Internettet. Hvilke platforme målgruppen især ser film på skifter med alderen⁶. Særligt de yngste - de 5-9-årige - ser film på DVD, mens især de 10-13-årige, men også de 14-18-årige, ofte ser spillefilm sendt på tv. De ældste går i større udstrækning i biografen og downloader film fra Internettet og der kan spores en tendens i retning af at download bliver mere udbredt.

Der er en sammenhæng mellem forbruget af film på de forskellige platforme. De børn og unge som ofte går i biografen, ser også tit film på tv eller DVD, ligesom de i højere grad downloader film fra nettet. På samme måde er der en tendens til, at de børn som ofte ser film på tv også ofte ser film på DVD⁷.

Sammenhængen kan ifølge ekspertgruppen tolkes som et udtryk for, at biografmediet er et vigtigt vindue for børn og unge, der inspirerer til at se film på andre platforme - eller mere bredt - at filmforbrug på én platform inspirerer til at se film på andre platforme.

"Chihiro og heksene er også en af mine yndlingsfilm - det er en tegnefilm, den er lidt barnlig, men den har jeg set mange gange på DVD". Caroline 12 år.

Eksperterne påpeger i den forbindelse, at biografen fungerer som et nyhedsmedie for film, hvorefter filmen har et længere liv på andre platforme. Det betyder også, at børn og unge sagtens kan se en film på tv eller DVD, selvom de allerede har set filmen i biografen. Det ene udelukker altså ikke det andet, måske snarere tværtimod. Tendensen bekræftes ligeledes af de kvalitative casestudier, idet børn og unge ofte vælger at se en film, som de vurderer som særligt god, i biografen første gang for efterfølgende at se den igen og igen på DVD.

⁵ Børn og unges filmforbrug på DVD og i biografen stemmer i øvrigt nogenlunde overens med det mønster, der findes i Trine Bille m.fl. (2004): *Danskernes kultur- og fritidsaktiviteter 2004 - med udviklingslinjer tilbage til 1964*.

⁶ Den valgte aldersinddeling er et udtryk for et ønske om at dele populationen ind i tre lige store intervaller. Særligt i forhold til de såkaldte 'tweens' og 'early teens' kan der argumenteres for forskellige aldersinddelinger ud fra forskellige perspektiver og undersøgelser på feltet.

⁷ Sammenhængen mellem forbruget af film på de forskellige medier påvises i øvrigt også i Trine Bille m.fl. (2004): *Danskernes kultur- og fritidsaktiviteter 2004 - med udviklingslinjer tilbage til 1964*. Heraf fremgår det af en statistisk sandsynlighedsmodel, at det øger sandsynligheden for at se film på DVD, hvis man ofte går i biografen, ligesom tendensen gælder den anden vej rundt.

I det følgende uddybes tendenserne fordelt på de forskellige aldersgrupper.

Filmvaner og alder

De 5-9-årige:

- De går sjældent i biografen. Næsten en tredjedel (31%) gør det sjældent eller aldrig.
- De er til gengæld den aldersgruppe, der oftest ser film på DVD (44% ser DVD ugentligt).
- De ser også en del film på tv (56% ser film på tv ugentligt).
- Internettet bliver kun i meget ringe grad benyttet til at downloade film, i og med hovedparten (91%) sjældent eller aldrig gjort det.

De 10-13-årige:

- De går mere i biografen end de yngste, idet godt hver tiende (13%) går i biografen hver måned og ikke ret mange (16%) sjældent eller aldrig gør det.
- De ser til gengæld lidt mindre film på DVD (31% ser DVD ugentligt).
- De er den aldersgruppe, der oftest ser film på tv (80% ser film på tv ugentligt).
- Internettet bliver stadig kun i ringe grad benyttet til at se film, idet størstedelen (87%) sjældent eller aldrig har gjort det.

De 14-18-årige:

- De går mere i biografen end de øvrige. Omkring en femtedel (19%) går i biografen mindst en gang om måneden mens 19% sjældent eller aldrig gør det.
- De ser stadig en del film på DVD (31% ser DVD ugentligt).
- De ser også stadig mange film på tv (73% ser film på tv ugentligt).
- Internettet bliver i nogen grad benyttet til at se film. Omkring en femtedel (19%) ser film, der er downloadet fra Internettet mindst en gang om måneden.

4.2 Filmpræferencer

I det følgende ser vi nærmere på børn og unges præferencer i relation til

- Filmenes nationalitet
- Filmgenrer
- Yndlingsfilm
- Betydningen af at se film med skuespillere på ens egen alder i hovedrollen
- Filmoplevelsen i biografen kontra derhjemme.

Indledningsvist præsenteres tendenserne for filmpræferencer i forhold til alder:

Filmpræferencer og alder

De 5-9-årige:

- En betydelig andel (36%) foretrækker danske film, mens meget få (9%) har en præference for amerikanske film.
- Rigtig mange (75%) vil helst se tegnefilm.
- Yndlingsfilmene er de to animationsfilm *Biler* og *Madagascar*.
- Omkring hver fjerde (26%) foretrækker at se film med skuespillere på deres egen

alder i hovedrollen.

- De synes i høj grad biografen giver en god filmoplevelse (68%) og en del er også meget glade for at se film derhjemme (41%).

De 10-13-årige:

- En fjerdedel (24%) foretrækker danske film, mens lidt flere (32%) foretrækker amerikanske film.
- Over halvdelen (56%) vil gerne se sjove film, men også actionfilm er populære (38%).
- Yndlingsfilmene er *High School Musical* og *Harry Potter*, der begge er film, som er en del af en serie.
- Ikke ret mange (15%) vil helst se film med skuespillere på deres egen alder i hovedrollen.
- De synes det er en meget god oplevelse at se film i biografen (70%) og en del er også meget glade for at se film derhjemme (37%).

De 14-18-årige:

- En del (42%) foretrækker amerikanske film, mens kun få (7%) har en præference for danske film.
- De har ligesom den mellemste gruppe især en præference for sjove film (48%) og actionfilm (41%) og udmærker sig ved at kunne lide mange forskellige genrer i modsætning til de yngre.
- Yndlingsfilmene er actionfilmene *Fast and Furious* og thrilleren *Twilight*.
- Kun ganske få (8%) foretrækker film, der har skuespillere på deres egen alder i hovedrollen.
- De synes også det er en meget god oplevelse at se film i biografen (63%), mens kun en fjerdedel (25%) synes det samme om at se film derhjemme.

4.2.1 Films nationalitet

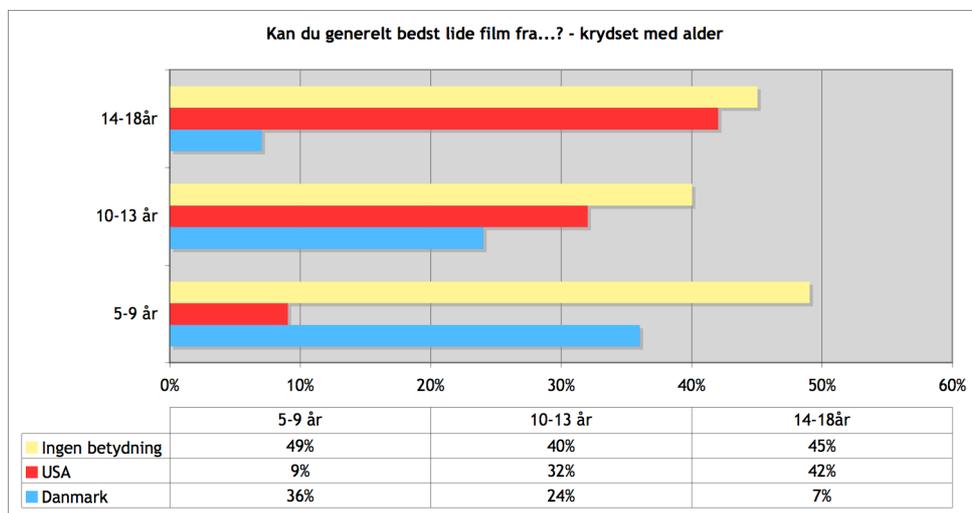
Der er 28% som foretrækker amerikanske film, mens 22% helst vil se danske film. Den jævnbyrdige fordeling skal ses i lyset af det langt større udbud af amerikanske film, hvilket vidner om dansk films popularitet (som det fremgik af tabel 3.1 er 20% af film for børn og unge danske). Der er imidlertid stor forskel på præferencen for danske og amerikanske film blandt de forskellige aldersgrupper. De yngste foretrækker danske film, mens de mellemste og især de ældste foretrækker amerikanske film. På tværs af alder betyder det dog for knapt halvdelen (40-49%) ikke noget, hvilken nationalitet filmen har. På baggrund af de kvalitative interviews er det vores indtryk, at målgruppen fortrinsvis vælger film på baggrund af filmens handling og historie.

"Det handler ikke om landet. Det er ikke noget jeg lægger mærke til. Det skal være en godt sammensat film". Jonas 15 år.

I relation til de forskellige aldersgruppers syn på filmenes nationalitet påpeger ekspertgruppen, at de mindste børn har et begrænset begreb om films nationalitet. Den mellemste og særligt den ældste aldersgruppe har derimod langt bedre mulighed for at forholde sig til en films nationale oprindelse og tage stilling hertil.

Derudover er det værd at bemærke, at så godt som ingen børn og unge fremhæver film fra andre lande end Danmark og USA, hvilket givetvis skal ses i lyset af det mere begrænsede udbud samt mindre kendskab til og opmærksomhed omkring film resten af verden.

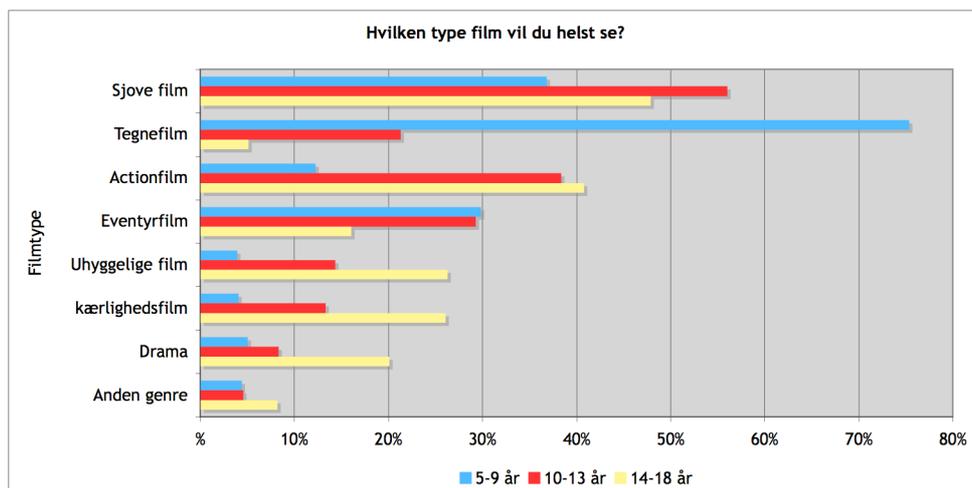
Figur 4:1: Films nationalitet opdelt på alder

4.2.2 Filmgenrer

Ifølge spørgeskemaundersøgelsen foretrækker de fleste børn og unge at se sjove film (46%), mens tegnefilm og film med action også er populære (henholdsvis 34% og 30%). Herefter følger eventyrfilm (25%), mens der er et mere markant spring ned til genrer som uhyggelige film, kærlighedsfilm og drama⁸.

Figur 4:2: Filmgenrer opdelt på alder

Inden for hver enkelt aldersgruppe er der forskel på, hvor mange filmgenrer målgruppen orienterer sig mod. De 5-9-årige foretrækker primært film inden for specifikke genrer - især

⁸ Respondenterne har haft mulighed for at afgive flere svar, og svarene summer derfor ikke til 100%.

tegnefilm (75%) men også sjove film og eventyrfilm - mens genrespredningen er meget større for de 10-13-årige og især de 14-18-årige.

For flere af genrerne spiller målgruppens køn ikke ind, mens det for andre har stor indflydelse. Drengene foretrækker i langt højere grad film med action (46% mod 13%) og tegnefilm (41% mod 27%). Omvendt er pigerne langt mere interesserede i at se kærlighedsfilm (30% mod 0%) og drama (20% mod 3%)⁹.

4.2.3 Yndlingsfilm

Som led i spørgeskemaundersøgelsen er respondenterne blevet bedt om at nævne deres yndlingsfilm (åbent svar), hvilket har resulteret i en lang række forskellige filmtitler. De filmtitler som optræder flest gange fremgår af nedenstående oversigt, der er et øjebliksbillede, som indikerer forskellene i aldersgruppernes filmforbrug.

Figur 4:3: Top 10 over yndlingsfilm fordelt på alder

Top 10			
Nr.	5-9-årige	10-13-årige	14-18-årige
1	Biler (USA)	High School Musical (flere film) (USA)	Fast and Furious (flere film) (USA)
2	Madagascar (flere film) (USA)	Harry Potter (flere film)(USA)	Twilight (USA)
3	Star Wars (flere film) (USA)	Anja og Viktor (flere film) (DK)	Titanic (USA)
4	Far til fire (flere film) (DK)	Tempelriddernes Skat (flere film) (DK)	Mamma Mia (UK/USA)
5	Barbie (flere film) (USA)	Star Wars (flere film) (USA)	Ringenes Herre (flere film) (USA)
6	High School Musical (flere film) (USA)	Far til fire (flere film) (DK)	Anja og Viktor (flere film) (DK)
7	Harry Potter (flere film) (USA)	James Bond (flere film) (UK/USA)	Harry Potter (flere film) (USA)
8	Shrek (flere film) (USA)	Fast and Furious (USA) (flere film)	Saw (flere film) (USA/AUS)
9	Tempelriddernes skat (flere film) (DK)	Simpsons the Movie (USA)	Batman (flere film) (UK/USA)
10	Kung Fu Panda (USA)	Titanic (USA)	Die Hard (flere film) (USA)

Det er karakteristisk for alle aldersgrupper, at amerikanske film og film, som er en del af en serie, dominerer. Alligevel ses der en klar forskel på, hvilke typer film, der er mest populære for hver af de tre aldersgrupper. Topscoreren hos de yngste er en animationsfilmen *Biler*, for den mellemste gruppe musicalfilmene *High School Musical* og for de ældste actionfilmene *Fast and Furious*. Det bemærkes i øvrigt, at ingen af disse titler indgår på listen over de bedst sælgende titler på biografmarkedet 1999-2008 (jf. figur 3.2). Det indikeres hermed, at valget af yndlingsfilm kan være baseret på en filmoplevelse, som målgruppen har haft andre steder ind i biografen.

Det er også karakteristisk, at der er flere overlap i yndlingsfilmene for aldersgrupperne 5-9 år og 10-13 år samt 10-13 år og 14-18 år. *Harry Potter*-filmene er den eneste film, der er udvalgt som yndlingsfilm blandt alle aldersgrupper.

4.2.4 Skuespillere på ens egen alder

For langt de fleste børn og unge har det ifølge spørgeskemaundersøgelsen ikke nogen betydning om der er skuespillere på deres egen alder i hovedrollen, i de film de ser (84% svarer enten nej eller ved ikke). Dog er interessen herfor størst blandt de yngste (26%) og i højere grad for pigerne end drengene (henholdsvis 21% og 11%).

4.2.5 Filmoplevelsen i biografen kontra derhjemme

Næsten alle børn og unge (97%) vurderer, at det er en meget god eller god oplevelse at se film, hvad enten det sker i biografen eller derhjemme. Det gælder uanset målgruppens alder. Spørgeskemaundersøgelsen viser også, at børn og unge synes, det er en markant bedre oplevelse at se film i biografen (67%) end derhjemme (34%), hvilket understøttes af de kvalitative interviews.

"Actionfilm, tegnefilm og animationsfilm - de ser bedre ud på store skærme. Ved actionfilm er det noget med lyden, der er bedre, hvis man ser dem i biografen". Anders 13 år.

Drengene (71%) vurderer i lidt højere grad end pigerne (62%), at det er en meget god oplevelse at se film i biografen, mens der ikke er nogen forskel mellem kønnene i forhold til film set i hjemmet.

4.3 Film i forhold til andre medier

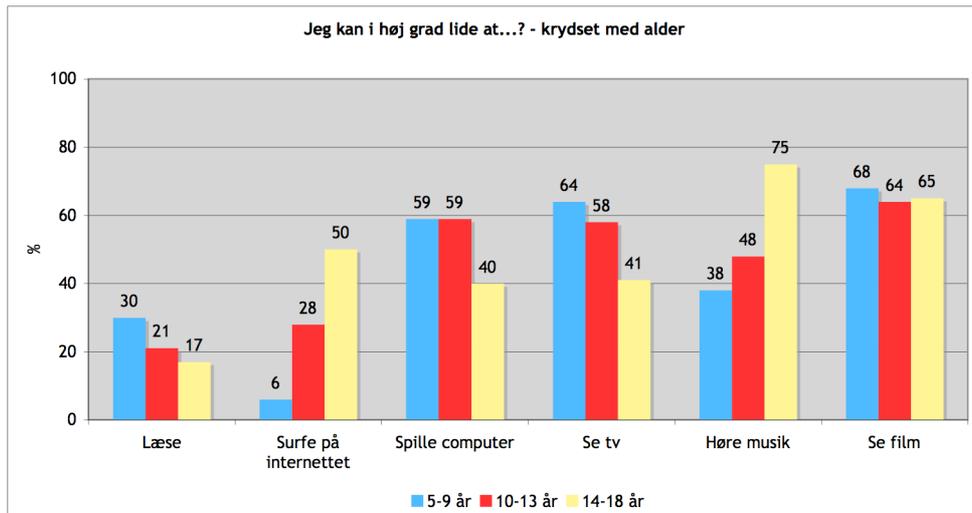
Spørgeskemaundersøgelsen viser, at film ubetinget er det mest foretrukne medie blandt børn og unge. Målgruppen kan også godt lide at høre musik, se tv og spille computerspil, mens færre er interesserede i at surfe eller chatte på nettet samt læse.

"I et spil er der grænser for, hvad du kan gøre imens - i en film kan man bare ligge ned og blive taget med til en anden verden". Anders 13 år.

En forklaring på films popularitet er ifølge ekspertgruppen, at det sjældent kræver nogle særlige forudsætninger at se en film. Alle kan være med samtidig med, at det er underholdende og komfortabelt. Desuden tilbyder filmmediet en samtidighed, altså det at kunne være fælles om noget, hvilket ikke på samme måde er muligt i forbindelse med mange af de andre medier, som målgruppen bruger. Ekspertgruppen fremhæver i den forbindelse, at film er inkluderende og dækker over mange sociale sammenhænge. Film kan både ses sammen med ens venner, familie eller kæreste, idet filmmediet appellerer til mange målgrupper.

Figur 4:4: Interessen for de forskellige medier opdelt på alder

⁹ Mønstret omkring børn og unge og drenge og pigers filmpræferencer minder i øvrigt om resultaterne fra undersøgelsen af Trine Bille m.fl. (2004): *Danskernes kultur- og fritidsaktiviteter 2004 - med udviklingslinjer tilbage til 1964*.

Det er bemærkelsesværdigt, at film er lige populært blandt alle aldersgrupper og både drenge og piger, hvilket ikke er tilfældet for de øvrige medier.

Blandt de øvrige medier kan den yngste og mellemste gruppe i høj grad lide at se tv og spille computerspil, mens de ældste fortrækker at høre musik samt at surfe og chatte på nettet.

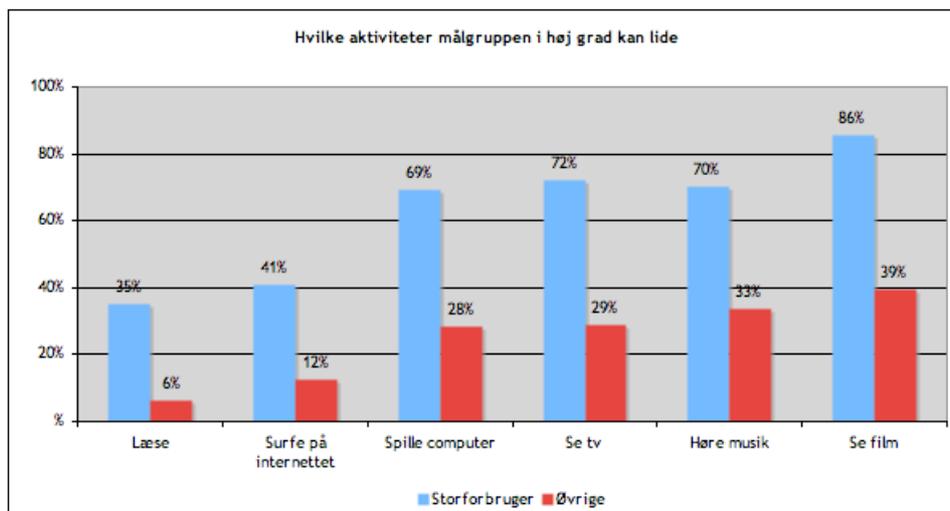
For nogle af medierne er der stor forskel på drenge og pigers interesse, mens interessen for andre medier er mere jævnbyrdig. Drengene kan i langt højere grad lide at spille computerspil (71% mod 32%), mens pigerne har en højere præference for at høre musik (66% mod 44%).

4.3.1 Filmentusiaster og storforbrugere

Børn og unge, der i høj grad kan lide at se film - filmentusiasterne - interesserer sig også for andre medier. De sætter større pris end gennemsnittet på at læse, høre musik, se tv, spille computerspil samt surfe og chatte på nettet.

Ser vi nærmere på dem, vi kan kalde storforbrugerne - dem der i høj grad interesserer sig for flere forskellige medier, er de i langt større udstrækning optagede af at se film (86%) end de øvrige børn og unge (39%). Samme tendens gør sig gældende i forhold til de øvrige medier.

Figur 4:5: Storforbrugernes præferencer for forskellige medier

Det tyder på, at der er en gruppe særligt medieaktive børn og unge, og at det især er denne gruppe, der har det mest aktive medieforbrug. Der er altså en 'spill-over' effekt mellem de forskellige medier, og interessen for ét medie udelukker dermed ikke brugen af andre medier.

"Vi ser sjældent film sammen mine venner og jeg... vi har så meget at tale om, så vi har ikke rigtig tid til det". Emma 16 år.

På baggrund af de kvalitative casestudier kan der dog spores en tendens til at sociale aktiviteter, herunder den sociale brug af Internettet, for pigernes vedkommende, med alderen går ind og overtager den del af fritiden, der ellers kunne være blevet brugt på at se film. Det gælder ikke for de interviewede drenge, der stadig ser film, når de bliver ældre.

5 Undersøgelse af film i skolen

Folkeskoleloven indeholder flere gode intentioner om anvendelse af film og levende billeder i skoleundervisningen. Film er etableret som valgfrit fag for skolens ældste klasser med en fagbeskrivelse, der sætter fokus på filmmediets virkemidler og produktionsforhold samt færdighed i at analysere og vurdere film. Film er desuden nævnt i fagbeskrivelserne for flere af de obligatoriske fag, og især i danskfaget er der givet plads til at inddrage film i undervisningen.

Set i forhold til filmmediets kulturelle og samfundsmæssige betydning ser det alligevel ud til, at film og levende billeder lever en tilbagetrukket tilværelse i folkeskolen, og det fremstår tilfældigt om elever forlader skolen med brugbar viden om filmens virkemidler, filmens fortælling og den danske og internationale filmhistorie. Mange lærere vælger dog at give film en vægtig placering i undervisningen, og mange elever vælger selv at inddrage film i projektarbejder og andre undervisningsformer, hvor det er dem selv, der vælger deres materialer og kilder. Som følge heraf har Det Danske Filminstitut oplevet en betydelig og jævnt stigende efterspørgsel på film, efteruddannelseskurser og andre undervisningsressourcer fra skolerne.

Filminstituttet har derfor over en årrække udviklet og øget indsatsen overfor skolerne gennem en vifte af tilbud om ressourcer og aktiviteter, der kan understøtte og kvalificere brugen af film i undervisningen. Tilbuddene omfatter i overskrifter:

- Filmstriben (film som streaming video direkte til skolerne)
- Undervisningsmaterialer på flere platforme
- Lærerkurser og efteruddannelse på Pædagogisk Diplomniveau
- Med Skolen i Biografen (landsdækkende skolebioordning)
- FILM-X (interaktivt pædagogisk filmstudie)
- Seminarer og konferencer m. fokus på film og filmpædagogik.

En del af disse tilbud er udviklet i et tæt samarbejde med andre aktører på det pædagogiske felt; Centre for undervisningsmidler, professionshøjskoler, undervisningsforlag, Skoletjenesten, kommunale skoleforvaltninger mv.

På den baggrund har vi som en del af undersøgelsen set nærmere på anvendelsen af film i skolen, herunder film som redskab i undervisningen og for udviklingen af skolelivet. I modsætning til de foregående kapitler handler det her ikke kun om spillefilm, men alle former for film, der indgår i undervisningssammenhæng. Den gennemførte spørgeskemaundersøgelse og de kvalitative interviews med elever og lærere viser, at film er et vigtigt undervisningsredskab.

Der er primært tre forskellige måder, hvorpå film kan bruges som undervisningsredskab:

- Som filmfag, hvor det handler om at lære, hvordan man filmer, klipper og laver film, hvor filmproduktion og den teoretiske og praktiske erkendelse er det primære formål.
- Som et redskab til øvrig læring, hvor film bliver brugt til at visualisere og forstå undervisningens temaer.

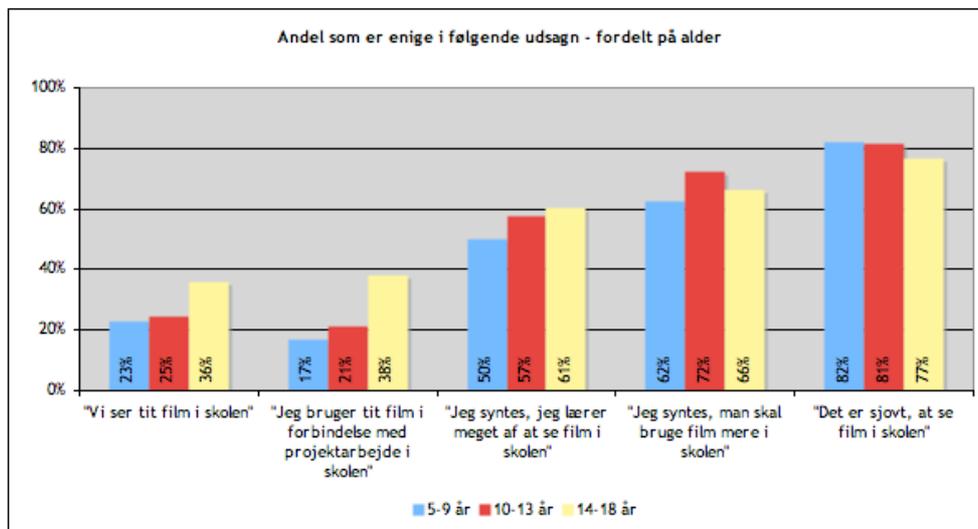
- Som ren underholdning eksempelvis ved et skoleårs afslutning eller op til en ferie. I sidstnævnte tilfælde sættes filmene sjældent i relation til undervisningen.

Det er i nærværende undersøgelse film som undervisningsredskab, som har været i fokus.

5.1 Elevernes perspektiv

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at eleverne i grundskolen ikke ser film i skolen særlig tit, og at de ønsker, at film indgår som et mere centralt element i undervisningen.

Figur 5:1: Udsagn omkring film i skolen opdelt på alder

Eleverne synes for det første ikke, at film bliver brugt nok i undervisningen og vil gerne have, at man bruger film mere i skolen (67%). Det gælder særligt de elever, der ikke ser film i skolen så ofte. De kvalitative interviews peger desuden på, at målgruppen ikke blot efterspørger flere film i skolen, men også, at der bruges film, som interesserer dem.

"Altså vi ser sådan nogle ret dårlige film, sådan nogle nederen nogle, sådan nogle gamle film, der ikke er specielt gode". Elev 5. klasse, provinsby.

For det andet viser spørgeskemaundersøgelsen, at eleverne generelt synes, at det er sjovt at se film i skolen (81%), hvilket bekræftes af de kvalitative interviews.

"Det er sjovere at se film end at læse bøger, fordi der er lyd på og i bøger er der heller ikke så meget farve på og der bevæger de sig heller ikke...det er bare sjovere at se film". Elever 2. klasse, provinsby.

Samtidig med at det er sjovt, synes mange, at de lærer meget af at se film i skolen (56%), det gælder særligt de ældste. De bekræftes også af interviewene, idet eleverne efterhånden bliver mere bevidste om, at de gerne vil lære noget i skolen - også når de ser film. Interviewene peger derudover på, at filmmediet opfattes som et undervisningsredskab og meningsfuld læring, når lærerne får sat filmene ind i undervisningssammenhængen og adresseret filmene i forhold til eleverne.

5.2 Lærernes perspektiv

De lærere vi har interviewet peger på, at film har en række potentialer som undervisningsredskab.

For det første er brugen af film i skolen med til at udvikle eleverne både i og uden for skolen, ligesom film er en vigtig del af almindannelsen.

"Film giver dem også noget på et metaniveau, de bliver bevidste ud over den konkrete situation, som det er at se en film. De kan reflektere mere over det, de ser. De skal fx lære at forholde sig kritisk til det de ser, det er også en del af vores opgave at give dem i en tidlig alder." Lærer, provinsby.

For det andet er film et stærkt redskab til at skabe fælles billeder, referencer og erfaringer at tage udgangspunkt i i undervisningen, hvilket ikke på samme måde er muligt, når eleverne læser i en bog og danner deres egne indre billeder.

"Jeg havde en klasse til historie og vi havde om imperialismen og de havde rigtig svært ved at forstå det. Vi endte med at se Blood Diamond og i lyset af den film, forstod de pludselig imperialismen". Lærer, provinsby.

For det tredje lægger lærerne vægt på, at film og levende billeder fylder meget i dagens kultur- og samfundsliv. Derfor har eleverne brug for at have et indgående kendskab til film og medier for at kunne begå sig i dagens samfund og forholde sig kritisk til det, som medierne viser.

"Jeg er forundret over, hvor lidt de kan omkring journalistik og nyhedsindslag. Hvis man tager en avis, så har de meget mere styr på de forskellige elementer". Lærer, Hovedstaden.

På den anden side giver lærerne i undersøgelsen udtryk for, at det kun er få lærere, der anvender film aktivt og at undervisningen i film er båret af ildsjæle. De peger på forskellige barrierer, der skal overvindes, for at film kan få en tidssvarende plads i undervisningen:

- Film fylder for lidt i folkeskolens fagbeskrivelser og læseplaner
- Der er for få lærere, der har reelle kompetencer til at undervise i og om film. Der er behov for uddannelse og efteruddannelse på området.
- Visningsforholdene på skolerne er ofte mangelfulde.
- Der er stor uklarhed om rettigheder, når det gælder visning af spillefilm i undervisningen.

Analysen viser altså, at der er en stor interesse for film blandt elever og lærere, og at film som undervisningsredskab rummer et stort potentiale, som kan udnyttes bedre end tilfældet er i dag.